

РЕЗЮМЕ

О. И. Иванова, Л. М. Басанец, В. В. Проценко, Ю. И. Свидлов, В. М. Прощайло. Сравнительная характеристика морфофункциональных показателей учащихся военного лицея в динамике их обучения.

В статье представлены результаты исследования физического развития и функционального состояния мальчиков-подростков в процессе обучения. Специфические условия обучения в лицее с усиленной военно-физической подготовкой положительно влияют на формирование и становление детского организма, что свидетельствует о высокой эффективности учебно-воспитательной работы в учебных заведениях такого типа.

Ключевые слова: морфофункциональные показатели, учащиеся лицея, адаптация к обучению.

SUMMARY

O. Ivanova, L. Basanets, V. Protsenko, Yu. Svidlov, V. Proschaylo. Comparative characteristics of morphofunctional indexes of students of military school in the dynamics of their training.

The article presents of the results of the study of physical development and functional status of adolescent boys in the study. The specific conditions of learning in lyceum with the increased military-physical preparation a positive effect on the formation and establishment of a child's body, which indicates the efficiencies of educational work in school of this type.

Key words: morphofunctional indices student of the lyceum, adaptation to training.

УДК 371.72.-057.874:371.59

В. І. Кириченко

лабораторія превентивного виховання
Інституту проблем виховання НАПН України

МОДЕЛЮВАННЯ ПРОФІЛАКТИКИ ДЕВІАНТНОЇ ПОВЕДІНКИ СТАРШОКЛАСНИКІВ У ДІЯЛЬНОСТІ УЧНІВСЬКОГО САМОВРЯДУВАННЯ

У статті висвітлено проблеми моделювання профілактики девіантної поведінки старшокласників у діяльності учнівського самоврядування загальноосвітнього навчального закладу. Наведено докладні характеристики принципів, підходів, організаційно-педагогічних умов організації профілактики в старшому шкільному віці.

Ключові слова: профілактика девіантної поведінки старшокласників, модель, учнівське самоврядування, просоціальна поведінка.

Постановка проблеми. Дослідження стану профілактики девіантної поведінки старшокласників засвідчує невідповідність між суспільними потребами у зменшенні кількості й спектру девіацій їх поведінки та результатами профілактичної діяльності загальноосвітніх навчальних закладів взагалі й профілактичної діяльності учнівського самоврядування (далі – УС) зокрема. Така невідповідність відзначається як на рівні змісту та методичного забезпечення профілактики, так і має вияв у розпорощенні виховних зусиль різноманітних суб'єктів профілактики та недостатньому рівні участі старшокласників у цих процесах як важливого показнику їхньої ефективності. Необхідність розробки моделі профілактики девіантної

поведінки старшокласників постає важливим об'єктом докладання зусиль педагогічної науки і практики.

Аналіз актуальних досліджень. Загальні характеристики наукової моделі глибоко й системно розглянуті у працях В. Штоффа, який під цим поняттям розуміє «подумки уявлену чи матеріально реалізовану систему, яка, відображаючи або відтворюючи об'єкт дослідження, здатна заступати його так, що її вивчення надає нову інформацію про цей об'єкт» [13, с. 8].

У педагогіці створення моделі розглядається як процес, що містить у собі формулювання задуму, розробку концепції, науковий опис системи, що розбудовується. Модель у вихованні Л. Новікова розглядає як «цілісне уявлення системи, що будується чи перетворюється, її внутрішнє бачення; можливість програвання подумки варіантів розвитку й прогнозування результатів» [9].

У словнику із соціальної педагогіки Л. Мардахаєва висвітлюється соціально-педагогічна складова цього поняття: «... символічне зображення структури, типу поведінки і зразків взаємодії в соціальних процесах; стандарт для вимірювання відхилень реальних процесів від передбачуваних» [12]. Проаналізувавши вищенаведені тлумачення, ми дійшли висновку, що наявність моделі профілактики девіантної поведінки старшокласників у діяльності УС дозволяє вирішити ряд проблем, а саме: узгодити вимоги суспільства до інститутів виховання з проблем профілактики, визначити цільові орієнтири, яких прагнутимуть педагоги й старшокласники, та взаємоприйнятні механізми їх реалізації; здійснювати контроль за ефективністю процесу профілактики; активізувати процес самодетермінації.

Мета статті – висвітлити процес моделювання профілактичної діяльності УС, що надає можливість вибудувати очікувану логіку послідовних дій, на основі вихідних положень створити конструкцію профілактики, механізми її реалізації, розкрити динаміку взаємозв'язку складових елементів, виявити шляхи оптимізуючого впливу на профілактику девіантної поведінки старшокласників.

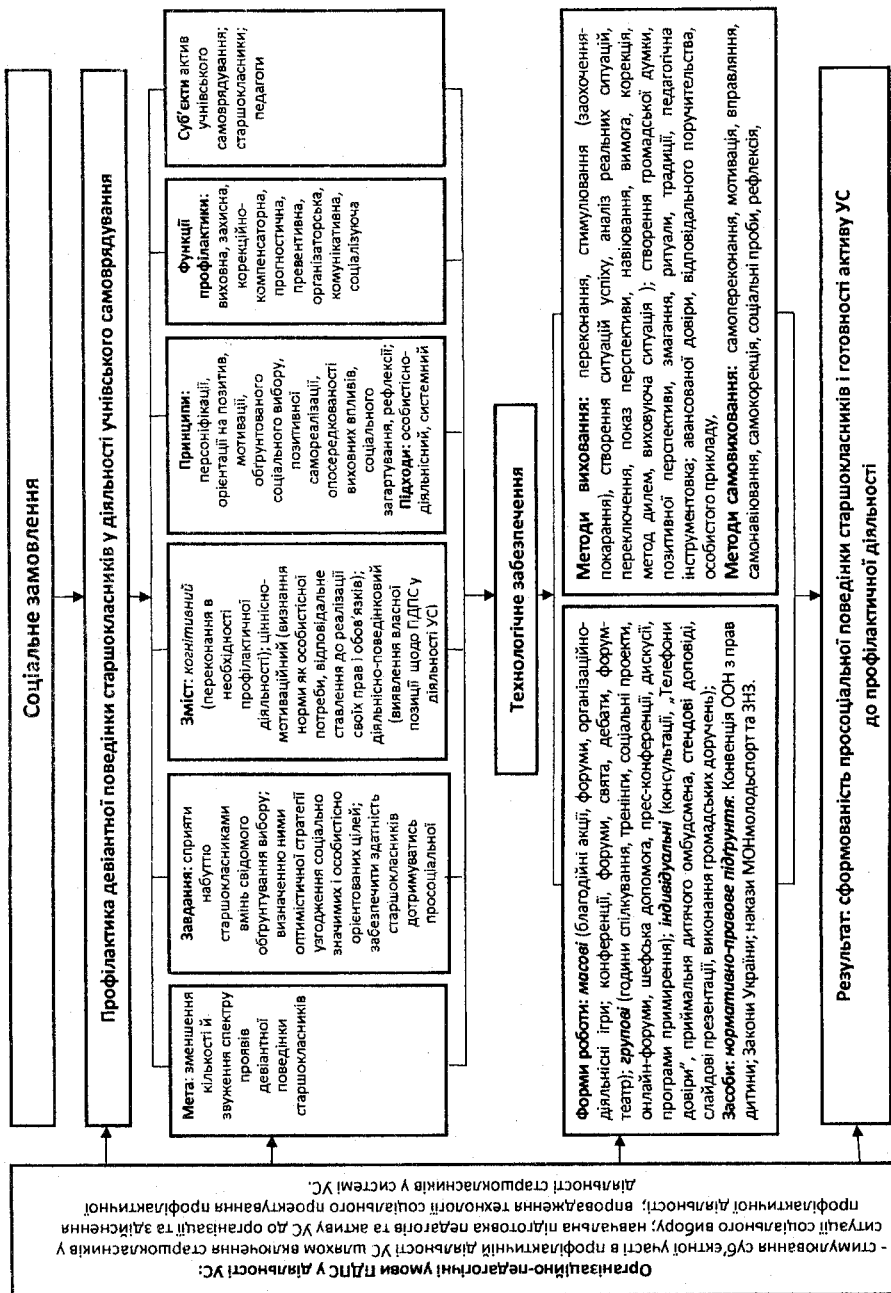
Виклад основного матеріалу. Спираючись на думки вчених (І. Бех, П. Вербицька, В. Івашковський), які наголошують, що у виховній роботі зі старшокласниками «концепція суб'єкта є найбільш прийнятною», а розвиток учня як особистості відбувається не лише шляхом оволодіння ним нормативною діяльністю, а й через постійне збагачення суб'єктного досвіду в соціально значимій діяльності [2; 4; 7, с. 111], ми припустили, що цілісна

профілактична діяльність може складатися з окремих професійно об'єднаних процесів, видів і форм діяльності, кожен з яких має свою специфіку, але повинен бути спрямованим на сформованість просоціальної поведінки старшокласників та формування готовності активу УС до організації профілактичної діяльності. Головним компонентом моделі є мета – зменшення кількості й звуження спектру проявів девіантної поведінки старшокласників.

Реалізація цієї мети вимагає вирішення таких завдань:

- забезпечити визнання учнівського самоврядування в якості важливого суб'єкта профілактичної діяльності загальноосвітнього навчального закладу;
- впровадити сучасні педагогічні підходи, форми, методи й засоби організації профілактичної діяльності УС;
- сприяти набуттю старшокласниками вмінь свідомого морального обґрунтування вибору, оцінки власної поведінки і поведінки оточуючих за чинними моральними цінностями та нормами;
- забезпечити розвиток здатності старшокласників здійснювати моральні вчинки, проявляти сумлінне ставлення до реалізації своїх прав і виконання своїх обов'язків;
- сприяти визначенню особистістю оптимістичної стратегії узгодження соціально значимих і особистісно-орієнтованих цілей і завдань.

Невід'ємним компонентом моделі є підходи, які ми, вслід за Ю. Мануйловим, розглядаємо як спосіб пізнання й розвитку особистості дитини, систему дій з середовищем, що перетворюють його на засіб діагностики, проектування і продукування виховного результату. У контексті вищезазначених принципів організація профілактичної діяльності учнівського самоврядування розгортається з позицій особистісно-орієнтованого (І. Бех, С. Подмазін) та системного підходів (рис. 1).

До основи системи профілактики девіантної поведінки старшокласників нами закладені такі принципи:

- персоніфікації профілактичної роботи – профілактичні впливи мають орієнтуватися на конкретну особистість з її потребами, інтересами, ціннісними орієнтаціями, почуттями й емоціями;
- орієнтації на позитив у поведінці та характері старшокласника потребує визнання особистості дитини головною цінністю у системі педагогічної взаємодії; педагог має розгледіти у юнакові його кращі риси, що є тим зерном, яке під час зростання формує в нього позитивні якості, віру в себе, виробляє позитивне ставлення до вимог суспільства і моральних норм;
- мотивації – припускає наявність у старшокласника внутрішньої спонуки до соціально значимої діяльності;
- обґрунтованого соціального вибору – припускає моделювання ситуацій вибору в ході профілактичного процесу, що сприяють опануванню старшокласниками навичок відповідального вибору певної стратегії поведінки;
- позитивної самореалізації старшокласника в дитячій групі припускає створення в ході профілактичної діяльності УС поля актуального розвитку для кожної особи;
- адекватної самооцінки – оцінка юнаком себе, своїх дій і вчинків має співвідноситися із соціально-прийнятними нормами поведінки;
- поєднання формування навичок здорового способу життя з профілактикою конкретних видів девіантної поведінки – передбачає визнання пріоритетності розвитку навичок здорового способу життя, формування потреби особистості в досягненні соціально схвалюваних ірзків поведінки; забезпечення комплексності, систематичності та наступності у профілактичній діяльності;
- опосередкованості профілактичних впливів – припускає, що профілактична діяльність має відбуватися без жорсткого зовнішнього примусу, через формування активної життєвої позиції дитини, установок на здоровий спосіб життя; залучення до соціально значимої діяльності учнівського самоврядування та використання різних форм включення старшокласника до профілактичного процесу;
- соціальної загартованості старшокласників з девіантною поведінкою – передбачає їх включення до ситуацій, які потребують

вольових зусиль щодо подолання негативних впливів оточення, вироблення для цього соціально прийнятних способів, які відповідають індивідуальним особливостям, соціального імунітету, стресостійкості; формування мотивації до профілактичної діяльності;

- рефлексії – означає аналіз старшокласниками своїх дій і вчинків та вчинків інших на основі соціально прийнятої системи цінностей і моральних орієнтирів.

Ми повністю поділяємо думку В. Бочкарьова, що відповідним чином організована профілактична діяльність УС створює можливість реалізації педагогами і старшокласниками основних специфічних функцій профілактики (виховної, корекційно-компенсаторної, прогностичної, превентивної, організаторської, захисної, комунікативної, соціалізуючої), дає позитивний ефект, оскільки забезпечує включення кожного учня, в тому числі й з відхиленнями у поведінці, в життя колективу, суспільно корисну й організаторську діяльність у школі та її мікрорайоні; виключає поділ учнів на «актив» і «пасив», ставить кожного учня в позицію організатора й учасника різновидової колективної та групової діяльності; попереджує і перешкоджає «випадінню» окремих учнів з-під впливу виховного колективу, включає їх у відносини «відповідальної залежності»; надає необмежені можливості для вправлення учнів у моральній поведінці, засвоєння соціального досвіду; сприяє переключенню притаманної юнакам енергії на соціально значимі цілі, формуванню в них відповідальності за доручену справу, свою поведінку, за справи й життя свого колективу; забезпечує задоволення сутнісних потреб юнаків у самовираженні, самовизначенні, самореалізації; гідне становище учнів у колективі, покращення їх відносин з оточуючими людьми; сприяє успішному розв'язанню протиріч між соціально позитивними інтересами та потребами юнаків і особистісними недоліками, що заважають їх реалізації, та відхиленнями у поведінці [3, с. 9].

З огляду на те, що основним предметом діяльності в цей віковий період є систематизація суб'єктивного досвіду в процесі його розширення, конструювання нами змісту профілактичної діяльності спрямовувалось на участь старшокласників у соціально значимій діяльності УС, розвиток самостійності, творчості в реалізації поставлених завдань, набуття здатностей самостійно приймати та реалізовувати зважені рішення, брати на себе відповідальність за свої вчинки і поведінку. Ми припустили, що зміст має полягати в розкритті особливостей конструктивного міжособистісного

спілкування; навчанні рефлексії власної поведінки та відносин з іншими людьми; сприянні визнання цінностей і норм здорового способу життя як особистої потреби; активізації уявлень старшокласників про те, якими вони можуть стати; усвідомленні тих якостей, які перешкоджають реалізувати наявні чи потенційні можливості; закріпленні нових способів поведінки, пов'язаних із взаємопідтримкою, відповідальністю, підвищенням статусу в колективі; формуванні почуття власної гідності, потрібності, поваги до гідності інших; збагаченні потенціалу особистісних ресурсів (розвиток внутрішнього контролю власної поведінки; набуття правової культури та навичок соціальної відповідальності); сприянні включенню старшокласника у діяльність різноманітних дитячо-дорослих спільнот, які існують у просторі УС або можуть утворюватися за їх ініціативою та інтеграції виховних впливів однолітків й значущих дорослих у набутті досвіду конструктивної взаємодії; висвітленні можливостей вибору засобів для досягнення визначеної групової мети; врахуванні думки старшокласників під час проектування простору для здійснення ними соціальних проб, мотивації до самостійної соціальної практики, створенні профілактичних програм; сприянні виробленню старшокласником ще не притаманних йому духовно-моральних цінностей, пізнання своєї моральної індивідуальності; набуттю (або вдосконаленню тих, що вже має) життєвих компетенцій, конструктивних стратегій поведінки, життєвих умінь і навичок; навчанні вмінь як їх застосовувати у незнайомій чи ризикованій ситуації, навчанні розпізнанню таких ситуацій та їх подоланню.

Наступним компонентом нашої моделі є форми організації профілактичної роботи, під якими ми розуміємо способи організації спільної діяльності й спілкування. Підставою для їх класифікації можуть слугувати засоби, суб'єкти, цілі й завдання. Якщо взяти за основу засоби, то можна виділити такі педагогічні форми профілактики: вербальні, практичні або вербально-практичні. За ознакою суб'єкта форми роботи можна поділити на державні й громадські, масові, індивідуальні й групові. У відповідності до цільової ознаки профілактичної роботи можна поділити на пізнавальні, що сприяють набуттю різноманітних знань, та формувальні, що сприяють формуванню переконання в необхідності ведення здорового способу життя, дотримання суспільних норм і законів тощо.

У процесі організації профілактичної діяльності УС нам видавалось доцільним поєднання індивідуальних, групових і масових форм роботи. До масових заходів, що проводяться за обов'язкової участі старшокласників,

ми віднесли акції, форуми, організаційно-діяльнісні ігри, конференції, свята, фестивалі, трудові десанти тощо. Спільна організація й участь педагогів та старшокласників у проведенні вечорів питань і відповідей, семінарів, круглих столів, конференцій, присвячених проблемам девіантної поведінки та її профілактики, створюють основу для злагоджених вирішень багатьох проблем виховання старшокласників. Як свідчить дослідження, найбільш дієвими груповими формами профілактичної роботи себе виявили: тренінги, що проводяться старшокласниками, підготовленими за технологією «рівний-рівному», шефська допомога, розробка й реалізація соціальних проєктів, онлайн-форуми, прес-конференції, форум-театр і програми примирення, а індивідуальними – стендові доповіді, слайдові презентації, приймальні дитячих омбудсменів, консультації, виконання громадських доручень, телефон довіри.

Наступним компонентом моделі є методи виховання, або способи педагогічного впливу, за допомогою яких здійснюється цілеспрямоване формування просоціальної поведінки старшокласників і готовності учнівського активу до організації профілактичної діяльності УС. Визначення важливих для дослідження методів чи їх модифікація здійснювались з урахуванням поглядів М. Рожкова [11] про те, що методи виховання пов'язані з сімома сутнісними сферами особистості, та його ідею бінарності методів виховання – спосіб управління для вихователя і спосіб самовиховання для дитини (табл. 1).

Таблиця 1

**Бінарність методів виховання і самовиховання особистості
(за М. Рожковим)**

Сутнісна сфера	Домінуючий метод виховання	Домінуючий метод самовиховання
Інтелектуальна	Переконання	Самопереконання
Мотиваційна	Стимулювання (заохочення-покарання)	Мотивація
Емоційна	Навіювання	Самонавіювання
Вольова	Вимога	Вправлення
Саморегуляції	Корекція	Самокорекція
Предметно-практична	Виховуюча ситуація	Соціальні проби
Екзистенційна	Метод дилем	Рефлексія

Окрім вищезазначених, у процесі організації профілактичної діяльності УС використовувалися такі методи: авансованої довіри, відповідального поручительства, особистого прикладу, створення

громадської думки, позитивної перспективи, ігрові, змагання, ритуали, традиції, «педагогічної інструментовки» (озброєння учнівського активу технологією розробки і реалізації соціальних проєктів), систематизовані й сполучені з урахуванням досліджень В. Бочкарьова [3], А. Гонєєва [5], Н. Зимівець [6], М. Ковальчук [8], В. Оржеховської [10].

Практика поєднання індивідуальних і колективних впливів, застосування різних форм, методів і видів профілактичної діяльності в роботі зі старшокласниками з відхиленнями поведінки, посилила її результативність, допомогла зробити процес подолання недоліків у розвитку особистості та девіацій у поведінці старшокласників реальним, дієвим, а завдання з формування просоціальної поведінки старшокласників цілком здійсненим.

Важливим засобом, використання якого сприяє ефективній профілактичній діяльності учнівського самоврядування, є нормативно-правове підґрунтя, що регламентує профілактичну діяльність у сфері освіти. Щодо нормативно-правових актів, слід наголосити, що їх знання важливе для всіх суб'єктів профілактики. Тому на початковій стадії організації профілактики девіантної поведінки старшокласників ми вважали за необхідне ознайомити всіх її учасників із найважливішими, засадничими джерелами (Конвенція ООН з прав дитини, Національний план дій щодо реалізації Конвенції ООН про права дитини, закони України, накази Міністерства освіти і науки, молоді та спорту, щодо організації діяльності УС, Програма «Основні орієнтири виховання учнів 1–11 класів ЗНЗ України», накази експериментальних навчальних закладів тощо).

У процесі моделювання профілактичної діяльності УС, окрім визначення мети й завдань, вбачається доцільним окреслити очікувані результати та показники її ефективності. У рамках нашої моделі результативність профілактики девіантної поведінки старшокласників у діяльності УС вбачається у сформованості просоціальної поведінки старшокласників і готовності учнівського активу до організації профілактичної діяльності з однолітками.

Реалізація представленої моделі здійснюється в ході взаємодії старшокласників з педагогами та учнівським активом УС, яку ми, вслід за Г. Андрєєвою [1] розуміємо як спільну діяльність, у процесі якої для учасників важливо не тільки обмінятися інформацією, але й організувати «обмін діями», здійснити спільну діяльність, внести свій вклад у неї. Дослідники М. Рожков і Л. Байбородова [11] класифікують взаємодію, насамперед за

суб'єктом і об'єктом: особистість-особистість (лідер учнівського самоврядування – старшокласник, учень – учень, педагог – учень, педагог – педагог, педагог – батьки тощо); колектив-колектив (колектив молодших – колектив старших, клас – клас, рада справи – проектна група, ініціативна група – клас, учнівський колектив – педагогічний колектив тощо).

Характеризуючи взаємодію суб'єктів успішного профілактично-виховного процесу, дослідники (М. Ковальчук, В. Оржеховська, М. Рожков) виділяють її сутнісні особливості:

- шанобливе ставлення до вихованця за принципом «не зашкодь», виключення ризику нанесення йому душевної травми при плануванні й здійсненні виховних впливів. Віра в сили юнацтва забезпечується насамперед адекватною оцінкою наявного особистісного потенціалу, відмовою від переконання у своїй перевазі над ними і погляду на них як на менш досконалі особистості;

- забезпечення сприятливого ставлення до особистості, що стимулює позитивні зміни в її поведінці й діяльності. Дії вихователя при цьому спрямовуються на підвищення статусу учня, організацію його підтримки іншими дітьми, надання права самостійно вирішувати конфліктні ситуації. Сприятлива атмосфера створюється, якщо педагог протиставляє суворості доброзичливу вимогливість, покаранню – заохочення, використовує прийоми опосередкованої оцінки, «авансування довірою»;

- орієнтація педагога й старшокласників на самозміни. Ці процеси взаємопов'язані та взаємообумовлені й передбачають розвиток таких особистісних характеристик, як здатність до співпраці та діалогічної позиції у спілкуванні, до емпатії та рефлексії, а також здатності до зниження власної внутрішньої конфліктності, відкидаючи ті способи поведінки, які невідворотно викликають конфлікт особистості з соціумом [8; 10; 11].

Розроблена модель профілактичної діяльності УС задає загальну конструкцію процесу, визначає його необхідні елементи, які за відповідних організаційно-педагогічних умов гарантують достатньо високий рівень ефективності при подальшому її відтворенні. Спеціально створені організаційно-педагогічні умови, під якими ми розуміємо сукупність обставин цього процесу, створення і реалізація яких обумовлює досягнення його кінцевої мети та забезпечує результативність використання обраних способів реалізації забезпечують ефективність здійснення цього процесу і уможливають досягнення заздалегідь поставлених цілей. На основі аналізу

психолого-педагогічних джерел і досвіду багаторічної практики роботи зі старшокласниками ми припустили, що реалізація розробленої моделі профілактичної діяльності учнівського самоврядування буде ефективною при дотриманні наступних організаційно-педагогічних умов:

- стимулювання суб'єктної участі старшокласників у профілактичній діяльності УС шляхом включення до ситуацій обґрунтованого вибору;
- навчальна підготовка педагогів та учнівського активу до організації профілактичної діяльності УС;
- впровадження технології соціального проектування профілактичної діяльності старшокласників у системі УС.

Висновок та перспективи подальшого дослідження. Отже, комплексність, цілісність представленої структурно-функціональної моделі профілактики девіантної поведінки старшокласників у діяльності УС виражається у створенні єдиної системи, в межах якої усі компоненти підкоряються єдиній меті й відповідним чином перебудовуються під впливом організаційно-педагогічних умов, реалізуються на єдиних принципах, здійснюються при об'єднанні зусиль суб'єктів профілактики. Відтак, УС як невід'ємна складова профілактичної діяльності ЗНЗ, у процесі впровадження структурно-функціональної моделі забезпечує реалізацію суспільних запитів щодо зменшення рівня і спектру проявів девіацій у поведінці учнівської молоді.

ЛІТЕРАТУРА

1. Андреева Г. М. Социальная психология: учебник для вузов / Г. М. Андреева. – М.: Аспект-Пресс, 2010. – 368 с.
2. Бех І. Д. Виховання особистості: у 2 кн. / Іван Дмитрович Бех. – К.: Либідь, 2003. – Кн. 1: Особистісно-орієнтований підхід: теоретико-технологічні засади. – 280 с.
3. Бочкарев В. И. Ученическое самоуправление как средство предупреждения и преодоления отклонений в поведении старшеклассников: автореф. дис. канд. пед. наук: спец. 13.00.01 «Общая педагогика, история педагогики и образования» / Вениамин Иванович Бочкарев. – Москва, 1988. – 21 с.
4. Вербицька П. В. Громадянське виховання учнівської молоді: сучасні аспекти розвитку: [Монографія] / Поліна Василівна Вербицька – Київ: Генеза, 2009. – 384 с.
5. Гонеев А. Д. Работа учителя с трудными подростками: учеб. пособ. / А. Д. Гонеев, Л. В. Годовникова. – М.: Академия, 2008. – 240 с.
6. Зимівець Н. В. Соціально-педагогічні технології формування відповідального ставлення до здоров'я в учнівській молоді : дис. ... канд. пед. наук: 13.00.05 / Наталія Володимирівна Зимівець. – Київ, 2008. – 237 с.
7. Івашковський В. В. Теоретико-методичні засади виховання старшокласників як суб'єктів громадянського суспільства : [монографія] / В. В. Івашковський. – К.: Паливода А.В., 2010. – 514 с.
8. Ковальчук М. А. Профілактика девіантного поведінки старшокласників: дис. ... доктора пед. наук: 13.00.01 / Марина Александровна Ковальчук. – Ярославль, 2002. – 349 с.

9. Новикова Л. И. Педагогика детского коллектива. Вопросы теории / Новикова Людмила Ивановна – М.: Педагогика, 1978. – 144 с.
10. Оржиховська В. М. Профілактика девіантної поведінки неповнолітніх: [навчальний посібник] / В. М. Оржиховська, Т. Є. Федорченко. – Черкаси : Вид-во Чабаненко Ю., 2008. – 376 с.
11. Рожков М. И. Организация воспитательного процесса в школе: учеб. пособ. / М. И. Рожков, Л. В. Байбородова. – М.: ВЛАДОС, 2000. – 253 с.
12. Словарь по социальной педагогике: [учеб. пособие для студ. высш. учеб. заведений] / авт.-сост. Л. В. Мардахаев. – М.: Академия, 2002. – 368 с.
13. Штофф В. А. Моделирование и философия / Виктор Александрович Штофф. – М.: Наука, 1966. – 304 с.

РЕЗЮМЕ

В. И. Кириченко. Моделирование профилактики девиантного поведения старшеклассников в деятельности ученического самоуправления.

В статье освещаются проблемы моделирования профилактики девиантного поведения старшеклассников в деятельности ученического самоуправления общеобразовательного учебного заведения. Описаны характеристики принципов, подходов, организационно-педагогических условий организации профилактики в старшем школьном возрасте.

Ключевые слова: профилактика девиантного поведения старшеклассников, модель, ученическое самоуправление, просоциальное поведение.

SUMMARY

V. Kirichenko. The modeling of prophylactic teenager's nonsocial behavior of students' self-prosocial behavior.

The article highlights the problem of modeling preventive maintenance of deviant behavior of high school students in the activities of student government general educational institutions. A detailed characteristic of principles, approaches, organizational and educational conditions of organization of prevention in older school age are given.

Key words: prevention of deviant behavior seniors, model, students' self-prosocial behavior, pro social behavior.

УДК 371.71.005

Л. М. Мардзінська, Н. Б. Малетич
Дрогобицький державний педагогічний
університет імені Івана Франка

ДО ПИТАННЯ МЕТОДОЛОГІЇ ДОСЛІДЖЕННЯ ФЕНОМЕНУ ЗДОРОВ'Я

У наукових дослідженнях якість життя визначається як ступінь задоволеності особистості важливими можливостями свого життя. З цих позицій у статті проаналізовано деякі теоретичні підходи до визначення сутності поняття здорового способу життя та оцінювання його якості.

Ключові слова: здоров'я, показники здоров'я, здоровий спосіб життя, чинники здорового способу життя.

Постановка проблеми. Одним із пріоритетів стратегічного розвитку України визнано інтеграцію нашої держави у Європейське співтовариство. За перспективною програмою розвитку, яка розрахована на десять років, Україна має узгодити, наблизити свої соціально-економічні